

Kulturmiljø av regional interesse i Gjesdal kommune

Dette dokumentet er et uttrekk fra temakart-Rogaland og viser kulturmiljø av regional interesse som er del av Regionalplan for kulturmiljø.

[Se oversikten over hele Rogaland i en interaktiv kartløsning i Temakart-Rogaland.](#)

Oversikten er et kunnskapsgrunnlag for videre planlegging og utvikling i kommunene, og skal bidra til forutsigbare prosesser gjennom at informasjon om hva som er regionalt viktige kulturmiljø og landskap, blir kjent og tilgjengelig. [Du finner mer informasjon om oversikten i Regionalplan for kulturmiljø kapittel 7 og 8.](#)

I tillegg til kulturmiljøa i dette dokumentet er kulturmiljø og landskap registrert av Riksantikvaren også en del av regionalplanen. Disse er i fra Riksantikvarens nasjonale register over kulturmiljø og landskap (NB!-registeret og KULA), Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) og freda områder og kulturmiljø (Askeladden).

[Les mer om kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse.](#)

[Les mer om Utvalgte kulturlandskap i jordbruket hjå statsforvalteren.](#)

Innhold

Kulturmiljø av regional interesse i Gjesdal kommune	1
Limagarden og Fodnabergheia - Øygarden	2
Mån	6
Frafjord	8
Dirdalstranda	13
Ålgård stasjon og kirke	17
Byrkjedalstunet	19
Gloppedalsura	21
Ålgård	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Oltedal kraftstasjon	26

Limagarden og Fodnabergheia - Øygarden

id	42
Navn	Limagarden og Fodnabergheia - Øygarden
Kommune	1122 - Gjesdal
Tema	Landbruk og kulturlandskap, Tradisjon og religion, Natur - kultur
Periode	Før- og etterreformatorisk tid
Kilde	Fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, natur og kulturvern (FINK(2004)9, Kulturminneplan (2012), s. 19, 28 og 57, Askeladden/Kulturminnesøk, informasjonsskilt på staden, Vakre landskap i Rogaland, Nasjonal registrering av kulturlandskap, Jærmuseet
Vernestatus	Kulturminneloven, Kulturminneplan, Hensynssone (pbl)

Skildring

Gårdstunet på Limagarden ligger på nordsida av Limavatnet i et variert landskap med en rekke tradisjonelle kulturmarkstyper. Det var gårdsdrift her fra 1600-tallet og fram til slutten av 1970-tallet, og tunet er i dag eid og drevet av Jærmuseet. Selve tunet er et tradisjonelt, tett tun med sju bygninger fra ulike tidsepoker. Det eldste huset er forløa, som er et grindbygg fra 1800-tallet. Våningshuset er et jærhus som ble bygd i 1848. Ellers består bygningsmassen av sauehus, løe, eldhus, smie og blekkhus.

Landskapet rundt Limagarden er et særpreget åpent jordbrukslandskap som er intensivt beitet. Limagarden er i nasjonal registrering av kulturlandskap som svært interessant, men deler av dette området er bygd ut etter registreringa.

I både innmark og utmark er det en rekke kjente kulturminner fra ulike perioder. Gårdsanlegget Fodnabergheia fra folkevandringstid er godt synlig og består av 4 hustuffer, 19 gravrøyser og 123 røyser. I tillegg finnes det flere mindre felt med grav- og rydningsrøyser, og det er og påvist bosetningsspor fra jernalder og en steinalderlokalitet som ikke er synlige i markoverflata. Gårdsanlegget er skilta og tilrettelagt, og området er et mye brukt turområde. Det er ei merka turløype som binder tunet på Limagarden og gårdsanlegget på Fodnabergheia sammen.

Gårdsanlegget Øygarden ligger øst for Limagarden og Fodnabergheia, i svakt hellende terreng mellom Hengjafjellet og Høylandsfjellet. Gårdsanlegget har vært bosatt både i folkevandringstid og middelalder. Den midtre delen av gårdsanlegget har tidligere blitt fjerna og er i dag brukt som beite. Her lå det tidligere flere store, godt synlige tuffer. I de bevarte delene av gårdsanlegget ligger det flere gardfar, geiler og tuffer, og om lag 130 røyser, hvorav flere er gravrøyser..

Omfang

Kulturmiljøet består av to områder. Det største omfatter Limagarden og Fodnabergheia, samt flere mindre lokaliteter med automatisk freda kulturminner vest

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø

Sist endret 19.05.2023

og sørvest for tunet på Limagarden, og inn- og utmarksområder i øst og nordøst. Ved Øygarden er hele det registrerte gårdsanlegget, inkludert den delen som er fjerna, tatt med. Mot vest er avgrensinga satt ved toppen av Hengjafjell.

Etter høyring av regionalplan for kulturmiljø våren 2023 er miljøet redusert i størrelse og gardstuna øst for museumstunet på Limagarden er tatt ut.

Regional interesse

Det særprega jordbrukslandskapet med kulturmark og kulturminner, sammen med bygdetunet på Limagarden bidrar til å gi landskapet stor symbol- og identitetsverdi. De ulike kulturminnetypene, med funn fra steinalder, jernalder, middelalder og nyere tid tilfører en stor tidsdybde til kulturmiljøet. Forhistoriske gårdsanlegg, som det finnes flere av innenfor kulturmiljøet, er en kulturminnekategori som vektlegges stor verdi, med stort kunnskapspotensial og høy opplevelsesverdi. Denne kulturminnetypen har ikke bare regional og nasjonal verdi, men også internasjonal verdi. Tilrettelegging med merka turstier og skilting av gårdsanlegget på Fodnabergheiå gir gode muligheter for bruk til opplevelse, rekreasjon og formidling av historien.

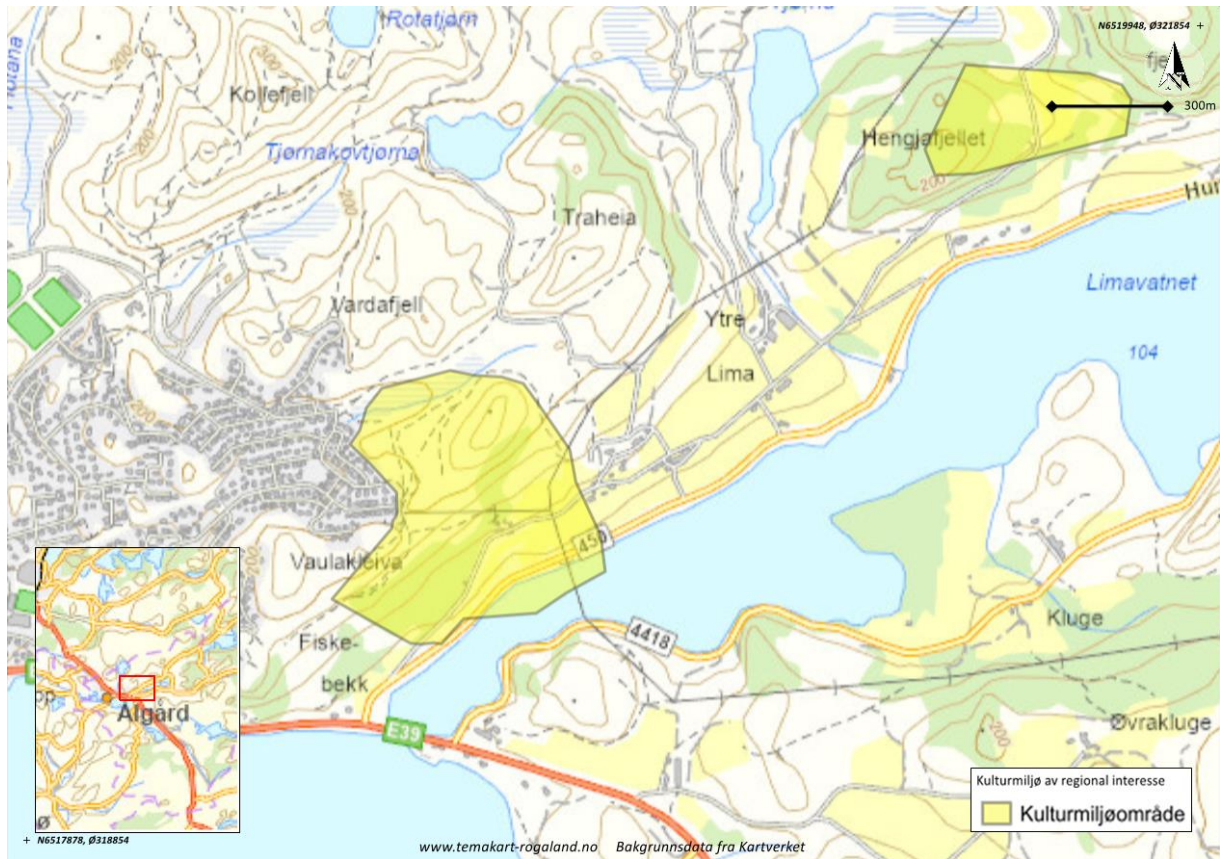
Kulturmiljøet ligger og i tilknytning til Limavatnet, som er definert som et vakkert landskap av nasjonal interesse i "Vakre landskap". Limagarden ble og tillagt stor verdi i nasjonal registrering av kulturlandskap i Rogaland, som nr. 8 av 14 prioriterte.

Hovedbilde

Tunet på Limagarden

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023
Kartutsnitt

Avgrønsing per 15.05.2023

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023

Bildevedlegg 1

En av tuftene på gårdsanlegget på Fodnabergheia

Bildevedlegg 2

Gårdsanlegget Øygarden.

Mån

id	67
Navn	Mån
Kommune	1122 - Gjesdal
Tema	Natur - kultur, Landbruk og kulturlandskap, Samferdsel og kommunikasjon
Periode	Før- og etterreformatorisk tid
Kilde	Gjesdal kulturminneplan (2012) s. 60, Askeladden/Kulturminnesøk, Jæren Friluftsråd, Vakre Landskap i Rogaland (2009)
Vernestatus	Kulturminneloven, Naturmangfaldloven, Hensynssone (pbl

Skildring

Like ved Månafossen ligger fjellgården Mån ved inngangen til Fidjadalen i Frafjordheiene. Mån var den første gården som ble ryddet i Fidjadalen helt tilbake i middelalderen og har vært i bruk helt fram til 1915. Våningshuset og fjøset på gården var opprinnelig sammenbygget, men i 1985 var det kun våningshuset som sto igjen. I etterkant har Jæren Friluftsråd restaurert våningshuset og reist et nytt bygg på restene av fjøset. I dag heter stedet Friluftsgården Mån og hovedhuset har overnattingsplasser som leies ut. I kjelleren på gården er det i dag en varmestue med en utstilling som forteller om fjellgårdens historie, Frafjordheiene og turveinettet i dalen.

Ellers i kulturmiljøet finner man to hustuffer, bøsgjerde, en rydningsrøys og 7–8 åkerlapper. Området rundt Mån er et godt beiteområde. Kulturmiljøet på Mån dekker også deler av et gammelt veifar som går fra Eikeskog helt til Rundavatnet. Denne historiske ferdselsveien går forbi Månafossen og gjennom gården Mån før den fortsetter videre innover i Fidjadalen. Ferdselsveien er også i bruk i dag da en populær tursti gjennom Fidjadalen går langs veifaret. På nordsiden av kulturmiljøet finner man ruinene etter kvernhus og stem.

Omfang

Miljøet omfatter Friluftsgården Mån, spor etter gårdsdrift i dalen, historisk beitemark, en strekning av et historisk veifar som nå er tursti og ruinene etter kvernhus og stem. Kulturmiljøet ligger i Frafjordheiene som er et vernet landskap med høy nasjonal verdi.

Regional interesse

Miljøet har historisk verdi knyttet til jordbruksvirksomhet i Fidjadalen og viser til en tidlig fase av næring og bosetning i fjellområdet. Miljøet ligger sentralt i et aktivt friluftsområde med høy nasjonal verdi og tilfører både tidsdybde og opplevelsesverdi til friluftaktivitetene som finner sted i området. Friluftsgården Mån er et nyttig formidlingsverktøy og er verdifullt i formidlingsøyemed.

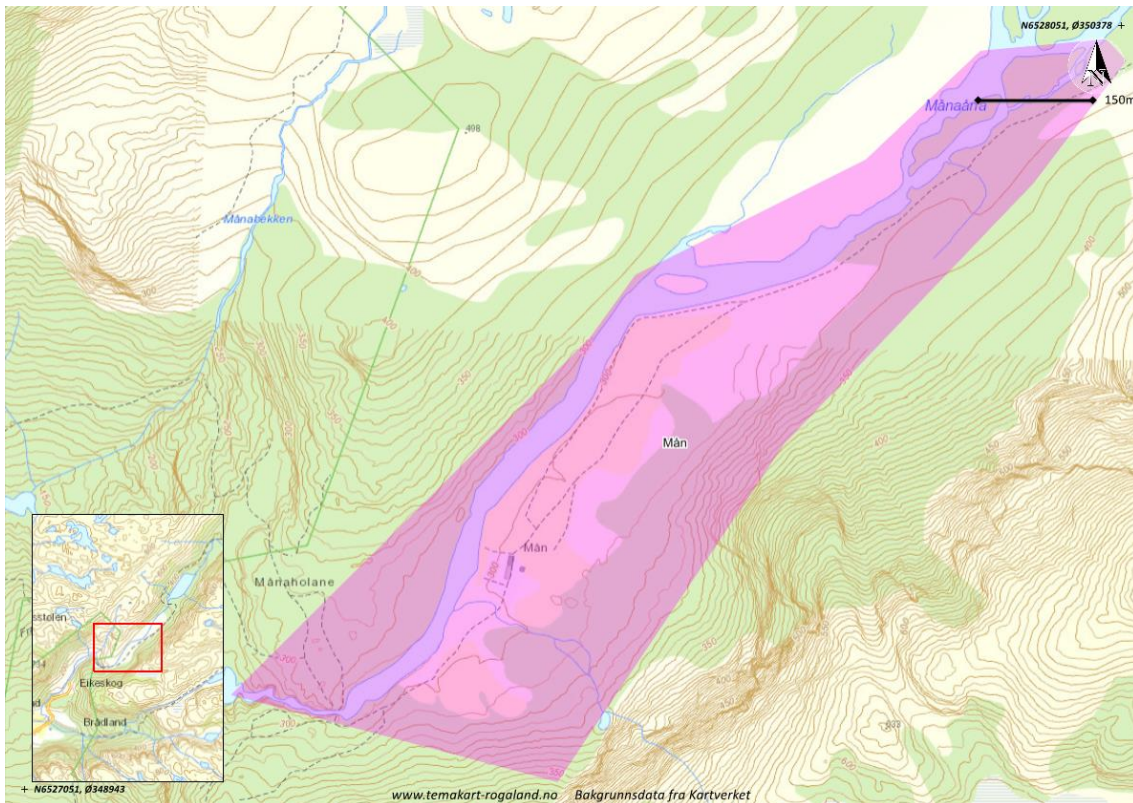
Sårbarhet og forvaltning

Miljøet befinner seg i et svært aktivt friluftsområde med mange besøkende og dette fører til skade på kulturminner. For eksempel blir det fjernet stein fra kvernhusruiner for å lage bålplasser. Store deler av landskapet i kulturmiljøet består av kulturlandskap i form av beitemark som må vedlikeholdes med aktiv beiting.

Hovedbilde

Fjellgarden Mån

Kartutsnitt

Utstrekning pr. 31.08.22

Frafjord

id	191
Navn	Frafjord
Kommune	1122 - Gjesdal
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart
Periode	1900-1999
Kilde	Kulturminneplan, Vakre Landskap i Rogaland, Miljødirektoratets Naturbase
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Naturmangfaldloven

Skildring

Innerst i Frafjorden har det stått en naustrekke siden ca. 1900. Naustene har gått i arv og tilhører lokale gårdbrukere. De opprinnelige naustene ble ødelagt i 1931 da et ras i Frafjord skapte en flodbølge som tok med seg naust, kai og de fleste båtene. Kaia og naustene ble gjenbygget kort tid etter raset og flere av naustene er bygd med tradisjonell grindkonstruksjon. Opprinnelig var naustene et tilholdssted for brislingsmottak og er et av få gjenværende naustanlegg knyttet til brislingsfisket i Rogaland. Brislingsfisket var en betydelig tilleggsnæring i området fra begynnelsen av 1900 og fram til omtrent 1950.

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø

Sist endret 19.05.2023

I dag er det mye friluftaktivitet og turisme knyttet til naustene. Ved utløpet til Frafjordelva rett nord for kulturmiljøet ligger et brakkvannsdelta som strekker seg inn i den nordlige halvdelen av miljøet. Brakkvannsdeltaet er et viktig næringsområde for vannfugler og ligger i nærheten av gytedefelt for brisling og torsk.

Omfang

Kulturmiljøet omfatter en naustrekke og kai innerst i Frafjorden.

Regional interesse

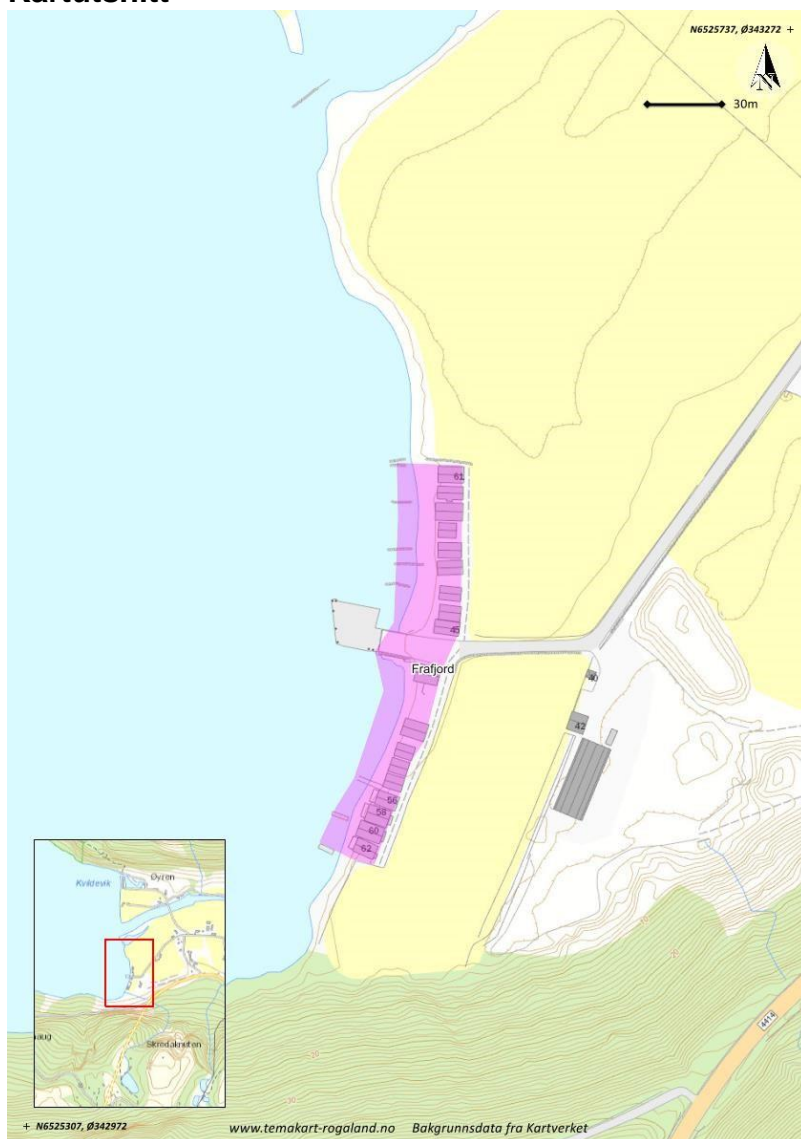
Kulturmiljøet har en særlig lokal- og regionalhistorisk verdi tilknyttet brislingsfisket og den spesielle historien rundt gjenoppbyggingen i 1931. Naustene er også et verdifullt element i fjordlandskapet i Frafjorden som har høy regional verdi. I tillegg er miljøet et svært aktivt friluftsområde med høy opplevelsesverdi. Brakkvannsdeltaet i nordlige del av kulturmiljøet er et naturområde med svært stor nasjonal verdi.

Sårbarhet og forvaltning

Det er få gjenværende naustanlegg tilknyttet brislingsfisket i Rogaland og denne kulturarven bør bevares.

Naustene i Frafjord

Kartutsnitt per 23.09.2022

Naustrekken mot sør

Bildevedlegg 2

Naustrekken sett bak fra (mot Vest)

Dirdalstranda

id	192
Navn	Dirdalstranda
Kommune	1122 - Gjesdal
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart
Periode	1900-1999
Kilde	Kulturminneplan for Gjesdal kommune 2012-2020, vedtatt 2012
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Karakteristisk sjøhusrekke i Dirdal bestående av 9 bygninger plassert helt nede på stranda mot fjorden.

Bygningene har ulik alder og funksjon. Tre av bygningene brukes som fritidsbolig, og er bygget opp i nyere tid, mens de resterende er naust. Naustene har gått i arv blant gårdbrukerne i Dirdal, og viser av sjøen for ferdsel og matauk for bøndene i Rogaland.

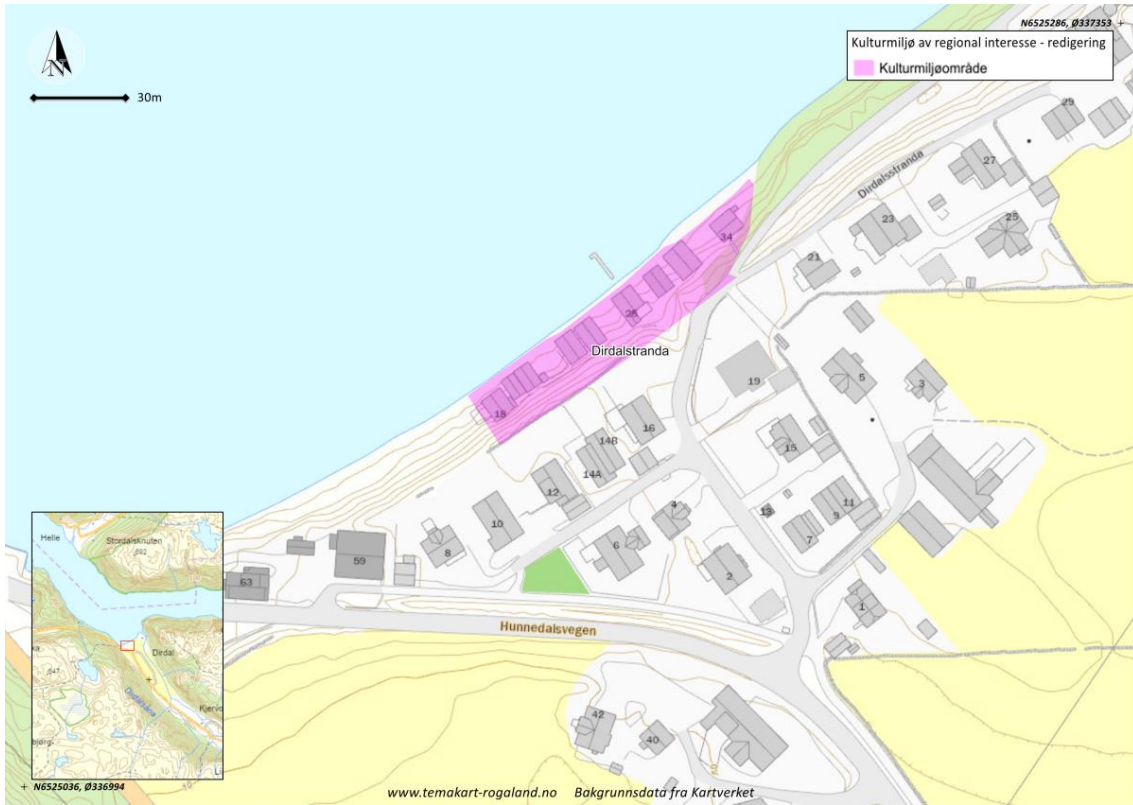
Omfang

Et mindre område langs stranda som omfatter 9 bygninger.

Regional interesse

Verdiene knyttes i hovedsak til nausttradisjonen og naustrekkas plassering i landskapet og sted.

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023
Kartutsnitt

Kartutsnitt 13.10.2022
Bildevedlegg 1

Naustrekka i Dirdal.

Naustrekka i Dirdal.

Bolighus nord langs Dirdalsstranda.

Ålgård stasjon og kirke

id	193
Navn	Ålgård stasjon og kirke
Kommune	1122 - Gjesdal
Tema	Samferdsel og kommunikasjon, Tradisjon og religion
Periode	1900-1999
Kilde	Gjesdal kommunes kulturminneplan, vedtatt 2012. Kulturminner i norsk kraftproduksjon, NVE-rapport 52, 2013.
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Ålgårdbanen er en strekning mellom Ganddal og Ålgård, og ble bygget som en sidebane til Jærbanen. Ålgård stasjon ble bygget som endestasjon i 1924.

Persontrafikken ble lagt ned i 1955 og godstrafikken i 1988.

Både stasjonsbygningen og lokstallen er bygget med klassisk stiltrekk.

Stasjonsbygningen er en trebygning med helvalmet tak på hoveddelen og pilastre som illuderer søyler ved inngangspartiet. Lokstallen er bygget i teglstein, og er bygget i to omganger for å kunne huse flere maskiner.

Begge kirkene inngår som en del av kulturmiljøet rundt Ålgård stasjon. Ålgård gamle kirke ble bygget i tre i 1917. Den nye kirken ble oppført i mur i 2015, like ved den gamle.

Området fremstår i dag som en sentral del av "nye" Ålgård sentrum. Området er blitt oppgradert og vitalisert, samtidig som den gamle stasjonsbygningen og lokstallen er ivaretatt.

Omfang

Ålgård stasjon og lokstallen. Området inkluderer deler av parken. Begge kirkene med omgivelser inngår i miljøet.

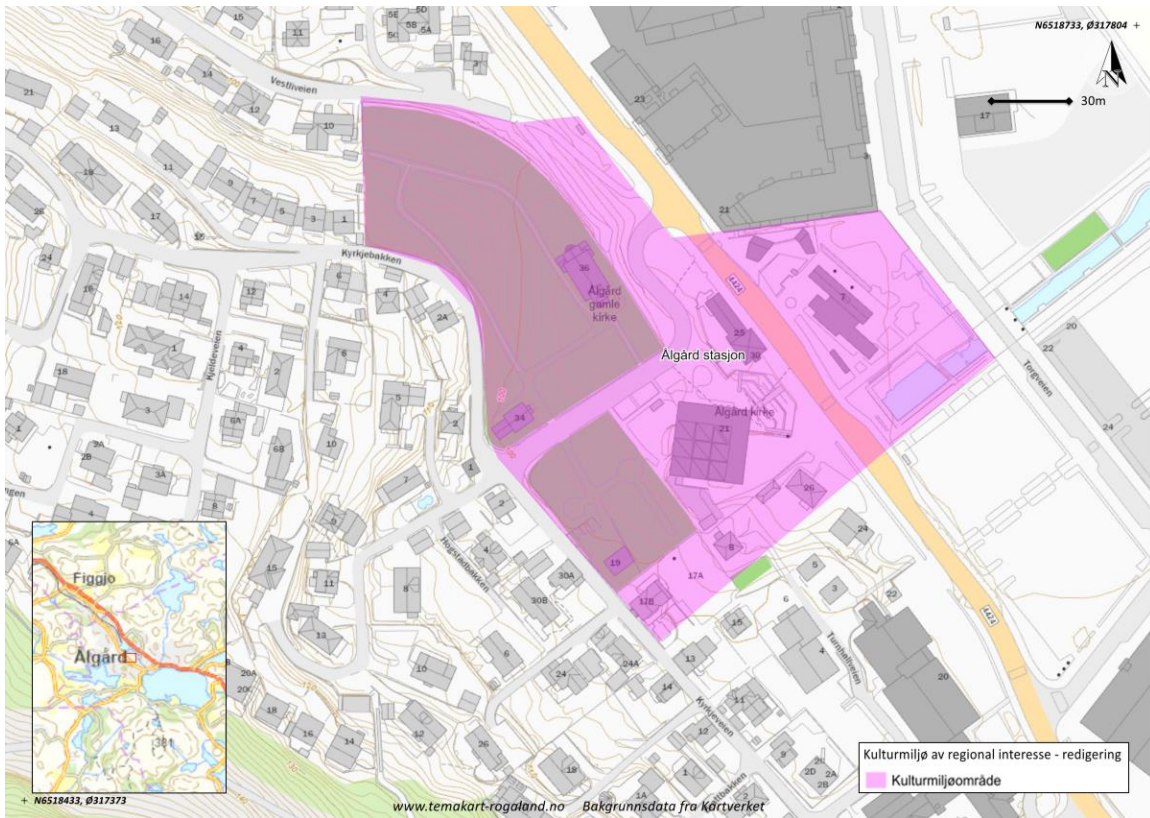
Regional interesse

Stasjonsbygning og lokstallen har kulturhistorisk verdi sett sammen med historien rundt Ålgårdsbanen.

Sårbarhet og forvaltning

Kulturmiljøet ligger mellom to kjøpesentre og bebyggelse. Et område i transformasjon, med pågående planer for utbygging. Både stasjonsbygningen og lokstallen har fått ny bruk.

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023
Kartutsnitt

Kartutsnitt 05.10.2022

Bildevedlegg 1

Stasjonsbygningen med kirken i bakgrunnen

Byrkjedalstunet

id	196
Navn	Byrkjedalstunet
Kommune	1122 - Gjesdal
Tema	Landbruk og kulturlandskap, Industri og næring
Periode	1800-1999
Kilde	Kulturminneplan 2012-2020, nettside for Byrkjedalstunet
Vernestatus	

Skildring

Byrkjedalstunet ligger på mange måter sentralt i Gjesdal kommune. Der møtes ferdselsårene fra Hunnedalen, Gloppedalen, Maudal og Dirdal. Tunet er et godt eksempel på hvordan gammel bebyggelse og historie kan brukes for å skape attraktive møteplasser og lokal næringsutvikling i eldre bygg. Selv om kulturmiljøet er relativt nytt, så er mange av bygningene av eldre dato og viser eksempel på flere ulike håndverksteknikker. Samlingen har også regional og lokalhistorisk betydelse og fungerer som en kollektiv minnebank for lokal industriutvikling, og kulturhistorien i området.

I 1925 ble Byrkjedal Ysteri etablert, og den første bygningen ble reist på stedet. Her produserte en hovedsakelig geitost. Turbinen fra ysteriet er blitt restaurert og montert på sin opprinnelige plass, i det nå omtales som Jaktståvå. I 1962 ble en ny ysterihall bygget før driften ble lagt ned I 1974. I 1988 Byrkjedal Lys åpnet i de gamle lokalene etterhvert har nye bygninger kommet til. Husene er bygget etter mal av eldre bygninger fra dalføret og andre bygninger er flyttet til stedet. Etter hvert har det blitt til et helt klyngetun. Flere av husene står i dag inne i Gloppehallen som åpnet i 2005. Bakeriet som åpnet i 2016 er det seneste tilskuddet.

Støls huset på Giljastølen brant ned for mange år siden, men på Byrkjedalstunet finner du en kopi.

Forløperen til vindusfabrikken Gilje Tre, Saghuset på Gilja, er også gjenoppført på Byrkjedalstunet. Husmannsplassen Nilsabakken (Grabakken) er blitt rekonstruert ved hjelp av gamle bilder og skisser over romløsningene. Noen eldre bygninger er også flyttet til stedet som Kjervollhuset og Steinskogstua. I tillegg kan en se en husmannsplass fra 1755 nærmest parkeringsplassen. Disse husene er hentet fra Vågå i Gudbrandsdalen.

Omfang

Husene som danner kulturmiljøet Byrkjedalstunet idag brukes til blant annet overnatting, restaurant og butikk. Bygningsmassen består av rekonstruerte og tilflyttede eldre bygninger i kombinasjon med, og integrert i, nybygg.

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø

Sist endret 19.05.2023

Regional interesse

Selv om kulturmiljøet er relativt nytt, så er mange av bygningene av eldre dato. Disse kan være en viktig kilde til kunnskap og viser eksempel på flere ulike gamle håndverksteknikker. Samlingen har regional og lokalhistorisk betydning og fungerer som en kollektiv minnebank for utvikling av industri, og kulturhistorien i området. Byrkjedalstunet er også et eksempel på hvordan kulturminner og kulturarv kan være en ressurs i lokal og regional næringsutvikling.

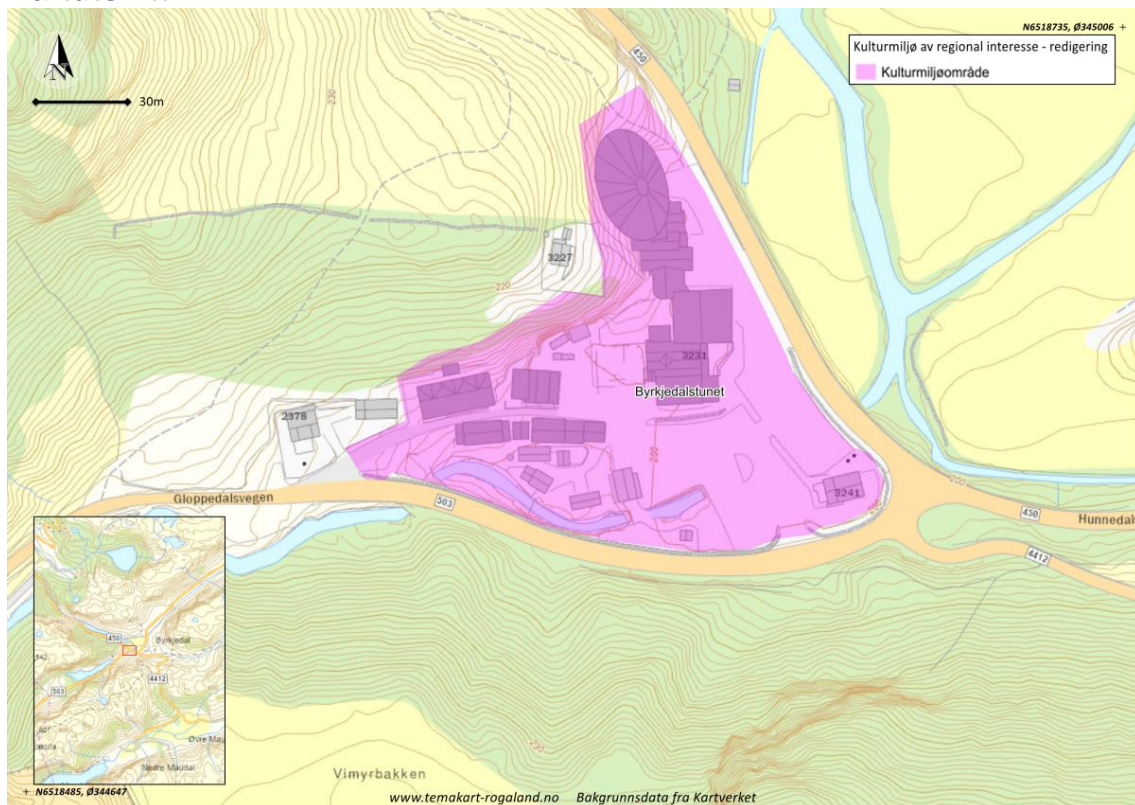
Sårbarhet og forvaltning

Kulturmiljøet består av bygninger fra flere tidsperioder fra midten av 1700-tallet og fremover. De er godt vedlikeholdt og i daglig bruk. Husene kan være sårbare for økte utfordringer med fuktigere klima og som den nest mest besøkte turistattraksjonen i Rogaland er det en del naturlig slitasje. I fremtiden ligger en sårbarhet i mangel på kunnskap om tradisjons håndverk og vedlikehold av bygningene.

Et kulturmiljø som Byrkjedalstunet trenger at en bevisst og tilpasset utvikling for å unngå at verdiene i kulturmiljøet forringes.

Hovedbilde

Kartutsnitt

Kartutsnitt 13.10.2022

Gloppedalsura

id	197
Navn	Gloppedalsura
Kommune	1122 - Gjesdal, 1114 - Bjerkreim
Tema	Krig og konflikt
Periode	1940-1945
Kilde	Kulturminneplan for Gjesdal kommune 2012-2020, nettsidene til Magma geopark og Vakre landskap i Rogaland, s171
Vernestatus	Kulturminneplan, anna vern

Skildring

Gloppedalsura ble dannet av steiner og rester etter isens ferd fra Byrkjedal til Veen. Den er i dag nordEuropas største steinrøys.

Stedet er mest kjent for det siste slaget mellom norske motstandsfolk og tyske soldater, 22 april 1940. De tyske soldatene kom fra Veen mot de norske styrkene som gjemte seg blant de store steinene i Gloppedalsura. De holdt stand lenge takket være beskyttelsen som ura gav. Både stedet og slaget som stod her står som symbol på den norske motstandsbevegelsen.

I moderne tid er Gloppedalsura et populært stoppested på veien fra E39 til Byrkjedalstunet. Fra Veen er veien en opplevelse i seg selv.

Omfang

Kulturmiljøet Gloppedalsura er naturlig avgrenset mellom Vinjavannet og Gloppedalsvannet mot vest og øst, og med bratte fjell mot nord og sør.

Regional interesse

Verdiene er særlig knyttet til krigshistorie og handlingene som foregikk her, sett sammen med blant annet Oltedal og Dirdal hvor innbyggerne flyktet opp i fjellene under tyske flyangrep.

Landskapet mellom Veen og Byrkjedal, samt strekket over Giljajuvet er vurdert som viktig landskapsområde og skildret som særlig vakkert landskap i boka Vakre landskap i Rogaland.

Gloppedalsura er også en del av Unescos Magma Geopark.

Sårbarhet og forvaltning

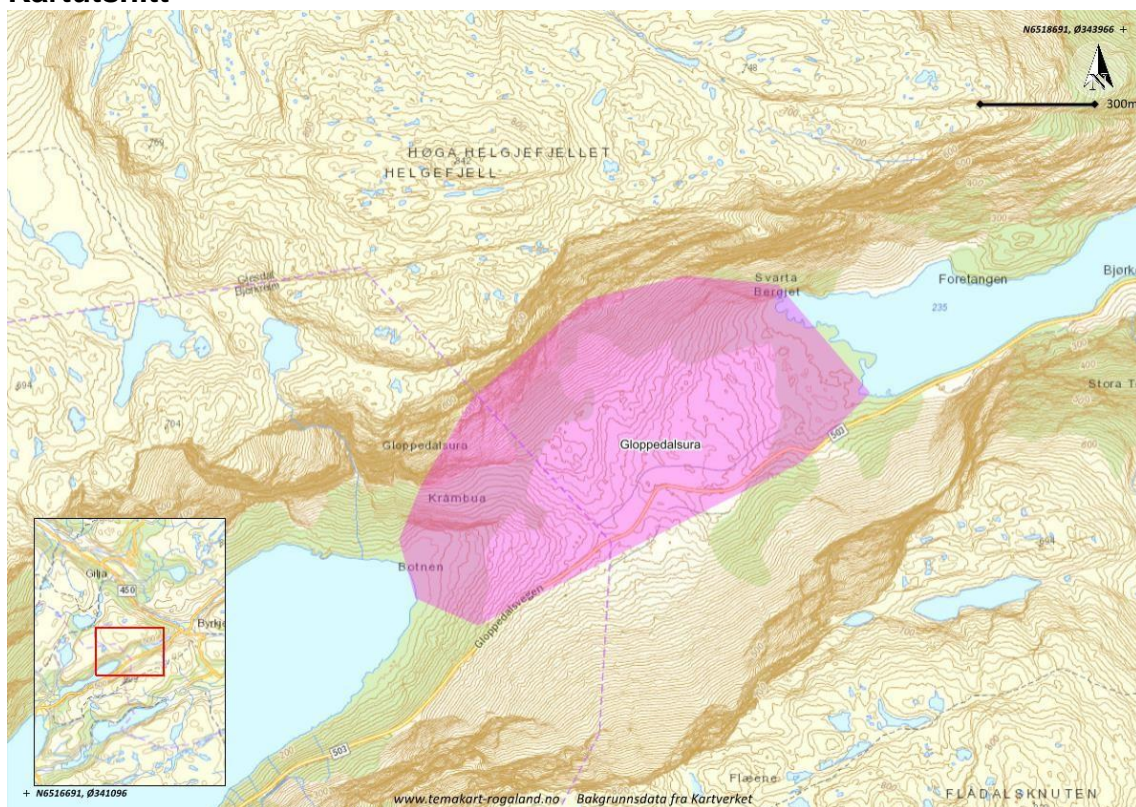
Gloppedalsura og veien gjennom området er en populær turistattraksjon. Området er ikke veldig godt tilrettelagt for dette, men det er opparbeidet en rasteplass/parkering med skilt. I sommersesongen er det relativt stor trafikk, med små og større kjøretøy.

Hovedbilde

Gloppedalsura

Kartutsnitt

Kartutsnitt per 23.09.2022

Industristaden Ålgård med bustader

id	209
Navn	Industristaden Ålgård med bustader
Kommune	1122 - Gjesdal
Tema	Industri og næring, Busetting by- og tettstadutvikling
Periode	1800-1999
Kilde	Kulturminneplan for Gjesdal kommune 2012-2020, vedtatt 2012
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Industristedet Ålgård er et blandet miljø som omfatter eldre industribygg og boligbebyggelse fra perioden tidlig 1900-tall til nyere tid. Kulturmiljøet inkluderer industribygg med veveriet og kraftstasjonen, bolighus i Nilsabakken og Fotlandshagen og kommunehuset. Kraftstasjonen og veveriet henger tradisjonelt sammen med bebyggelsen i Nilsabakken som oppstod i kjølvannet av denne industrien. Fotlandshagen regnes som "gamle Ålgård" og deles inn i en indre og ytre sone. Den indre sonen av Fotlandshagen er bevart mest autentisk med parallelle gateløp og hus med hage og uthus. Den ytre sonen er ikke like utpreget som den indre, men med tydelige spor. Den ytre har mer blandet og nyere bebyggelse.

Omfang

Industristedet Ålgård med boliger. Fotlandshagen, indre og ytre sone (arbeiderstrøket), veveriet, kraftstasjonen, Nilsabakken med funksjonærboliger, Storahuset (dagens kommunehus).

Grensene følger i hovedsak sonen markert som "Fotlandshagen indre sone", i kulturminneplan for Gjesdal samt området rundt veveriet og Storahuset. Gjesdal kommune skal revidere egen kulturminneplan, og revisjon av omfanget til kulturmiljø av regional interesse skal bli vurdert når kommunens arbeid er ferdig.

Regional interesse

Sammenhengen mellom godt bevarte industriallegg og boligbebyggelsen som oppstod som et resultat av industrien, er av stor kulturhistorisk betydning. Den eldste bebyggelsesstrukturen, som vi finner i den indre sonen av Fotlandshagen, har tydelig struktur som viser hvordan det var vanlig å dele inn parsellene på slutten av 1800-tallet.

Sårbarhet og forvaltning

Fotlandshagen, og da spesielt den indre sonen, er sårbar for endringer på de enkelte eiendommene. Bolighusene og hagestrukturene ønskes bevart mest mulig autentisk. Området forvaltes med tanke på å beholde luftige eiendommer, men fortetting er en utfordring. Det samme gjelder de andre områdene. Eiendommene deles opp i mindre, og nybygg som skal bygges med tanke på å tilpasses helheten, er likevel ikke alltid like heldig med utformingen.

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø

Sist endret 19.05.2023

I Kulturminneplan for Ålgård er området delt i ulike soner, Fotlandshagen Indre og ytre sone, og "fabrikk" for området langs elva, kun deler av dette er tatt med i miljøet men det er flere andre bevarte enkeltminner med høy verdi knyttet til industri og arbeiderboliger i Ålgård.

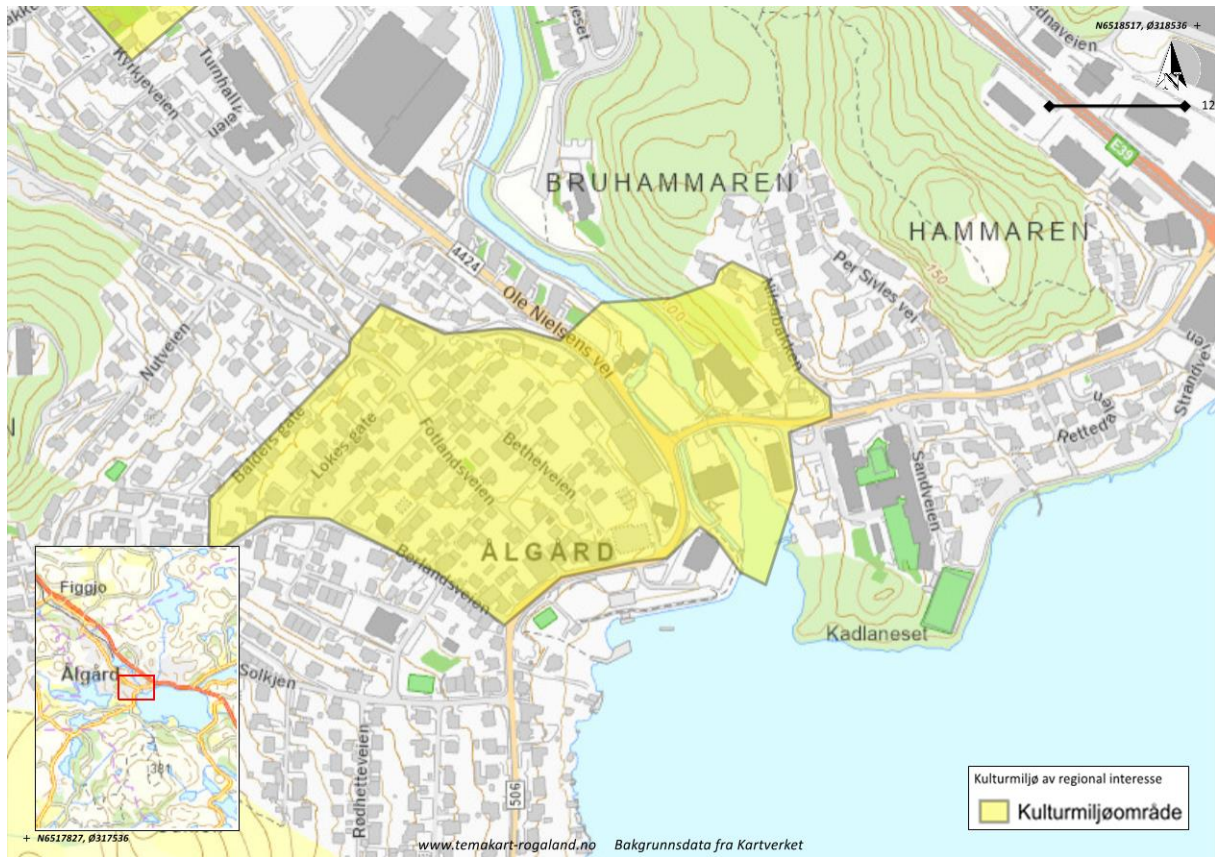
Hovedbilde

Flyfoto av Ålgård i 1962.

Widerøe flyselskap AS

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023
Kartutsnitt

Avgrensing per 15.05.2023

Oltedal kraftstasjon

id	221
Navn	Oltedal kraftstasjon
Kommune	1122 - Gjesdal
Tema	Industri og næring
Periode	1900-1999
Kilde	Kulturminner i Gjesdal 2012, Gjesdal kommune. Kulturminne i norsk kraftproduksjon, NVE-rapport 52, 2013
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Oltedal kraftverk ligger i Oltedal, ca 15 kilometer fra Ålgård sentrum.

Stavanger kommune fikk tilbud om å kjøpe fallrettigheter i Oltedalsvassdraget mot slutten av 1800-tallet, og satte i gang med å bygge Oltedal kraftverk i 1907. Kraftverket med to aggregater og ca 3 MW ytelse, ble satt i drift i 1909.

Oltedal kraftverk ble overført fra Stavanger kommune til Lyse Kraft i 1991, og i 1994 ble det bygget en ny kraftstasjon like ved siden av.

Kraftstasjonsbygningen ble tegnet av Michael Eckhoff, daværende bygnings sjef i Stavanger kommune. Bygningen er oppført i klassisk stil med "tempelaktig" utseende. Interiøret i

kraftstasjonsbygningen er ivaretatt og ble pusset opp i originale farger etter at driften ble overført til den nye bygningen. Koblingsanlegget står som den gang, sammen med kontrolltavle fra 1950-60. Deler av de gamle rørene ligger også fortsatt på plassen.

I 2022 har Lyse tilbakeført stasjonen til hvordan den så ut tidlig på 1900-tallet, og Lyse legger til rette for ny bruk av kraftstasjonen.

Omfang

Kulturmiljøet består i dag av 5 bygninger: Den første kraftstasjonsbygningen i teglstein som ble brukt under byggeperioden, bygningen fra 1907, den nye kraftstasjonen fra 1994, to bolighus, deler av veien og rørgaten.

Regional interesse

Kraftstasjonen er en viktig del av kraftutbyggingen i regionen og bidro til å dekke kraftbehovet for Stavanger.

Kraftstasjonen er typisk for mellomstore kraftstasjoner rundt århundreskiftet og ein la vekt på arkitektur og estetikk i kraftutbygginga.

Tre generasjoner av kraftstasjonsbygninger ligger på stedet og viser den utviklingen som har vært i kraftutbyggingen i over 100 år.

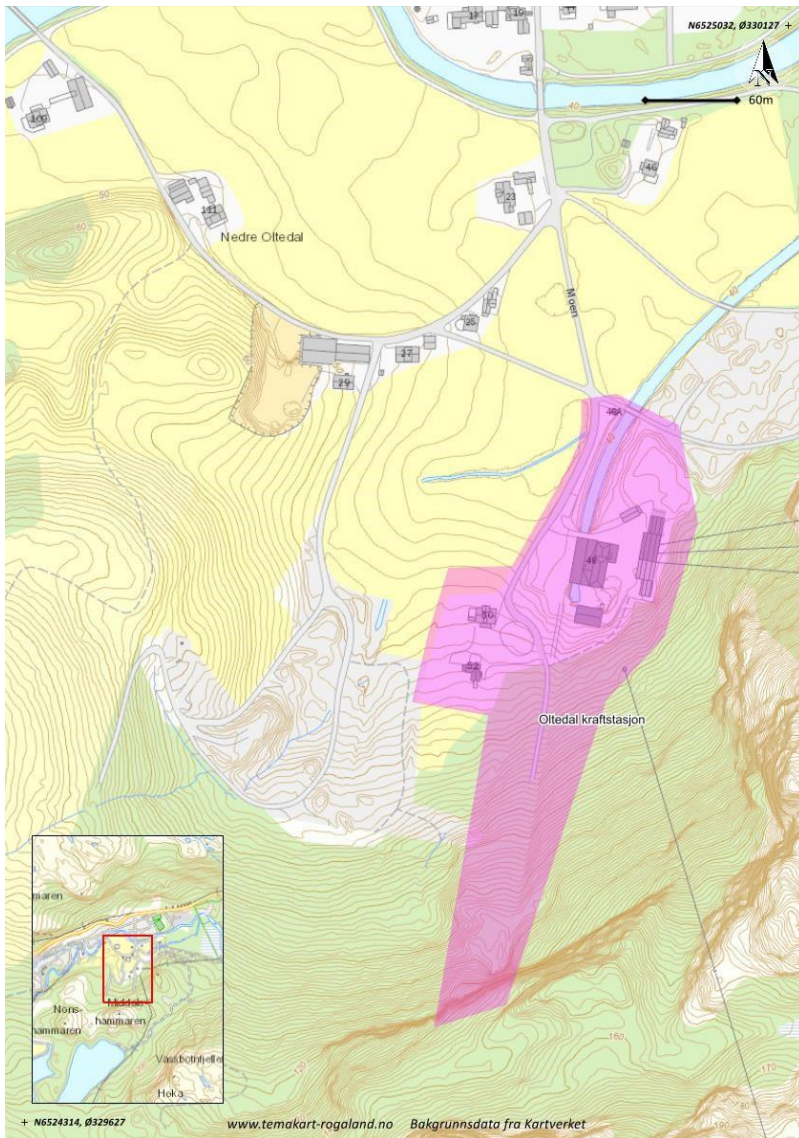
Sårbarhet og forvaltning

Kraftstasjonen fra 1907 ble regulert til spesialområde bevaring (hensynssone) i 1994.

Rørgate og gammel og ny kraftstasjon i Oltedal.

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023
Kartutsnitt

Kartutsnitt per 23.09.2022

Kraftstasjonen fra 1909, i bakkant skimtes det ny kraftverket fra 1994.